

АНАЛІЗ ДЕЯКИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Людмила МОСКАЛЕНКО (Київ, Україна)

Інтерактивне навчання іноземної мови є новітнім перспективним методом, який широко використовується в навчальному процесі. Застосування методу сприяє зростанню мотиваційної сфери студентів та підвищенню показників успішності. В статті проаналізовані основні складові елементи методики інтерактивного навчання, надані рекомендації по застосуванню методики при професіоналізованому навчанні іноземної мови, проведено аналіз успішності студентів, які навчаються за інтерактивним навчанням.

Interactive learning of foreign languages is a new perspective method which is widely used in a process of learning. The application of this method provides for increasing motivation and data of successful learning. The article analyzes the main components of the method, gives recommendations about application of the method at teaching professional language course. The author analyzes the data of students' knowledge level after application of interactive methods on the practical classes.

Актуальність теми

У зв'язку із обранням Україною курсом на інтеграцію до європейського суспільства, перед системою освіти України постають різноманітні нові завдання. Зокрема, це відноситься до системи вищої освіти, адже за обраного курсу до якості підготовки майбутнього спеціаліста будуть висуватись нові вимоги. Креативність, оригінальність мислення, здатність до швидкого прийняття рішень, висока комунікабельність, – це далеко не повний перелік вимог до майбутнього фахівця, не кажучи вже про оволодіння знаннями та навичками з фаху.

Знання іноземної мови набуває особливо важливого значення у зв'язку із запровадженням поняття «мобільність» фахівця, яке позначає, що при потребі будь-який фахівець, який має диплом, признаний за Болонською декларацією, може працювати за кордоном, так само як і будь-який студент, який навчається за європейськими стандартами в Україні, може бути переведений на навчання в іншу країну.

У зв'язку з усім вищенаведеним очевидною стає нагальна потреба змін у викладанні іноземних мов студентам ВНЗ. Стає необхідним курс на сучасні новітні методи навчання, відмову від застарілої моделі « суб'єкт – об'єкт» навчання, та перехід до моделі «суб'єкт – об'єкт – суб'єкт», де і суб'єктом, і об'єктом навчання є як викладач, так і студент.

Одним із новітніх широко розповсюджених методів навчання іноземних мов є інтерактивне навчання, необхідність широкого впровадження якого і зумовила вибір теми нашого дослідження: «Аналіз деяких особливостей інтерактивного навчання як ведучого принципу навчання англomовного спілкування студентів медичних спеціальностей немовного ВНЗ»

Мета дослідження: систематизувати погляди вітчизняних та зарубіжних вчених на застосування інтерактивного навчання при викладанні іноземних мов, проаналізувати складові даного методу, визначити особливості впровадження інтерактивного навчання при викладанні іноземних мов у немовному ВНЗ на прикладі студентів медичного університету.

Аналіз літератури. Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що студент набуває знань і вмінь як у ході скерованої викладачем взаємодії з іншими студентами під час сумісної мовленнєвої розумової діяльності, так і в процесі самостійної творчої та пошукової діяльності, націлених на розв'язання проблемних ситуацій[7]. Унаслідок оволодіння різними стратегіями інтерактивної роботи в студентів можуть формуватися не тільки продуктивні вміння писемного мовлення, але й уміння обговорювати, оцінювати й виправляти написані роботи, аргументовано висловлювати свою точку зору, пропонувати раціональні способи розв'язання проблем.

Окремі питання інтерактивного навчання писемного мовлення розроблялися в сучасній педагогіці, психології та методиці викладання іноземних мов[2,3].

Так, у педагогіці інтенсивно досліджувалися дидактичні проблеми удосконалення форм і методів навчання студентів, формування їхньої професійно-педагогічної спрямованості, аналізувалися соціально-психологічні й дидактичні умови використання

групових та індивідуальних форм навчання (М.В. Артюшина, О.О. Балаєв, Т.В. Васильєва, О.О. Вербицький, В.К. Д'яченко, Т.В. Іванова, З.П. Ярликова, та ін.). Багато психологічних досліджень присвячено використанню групових та індивідуальних форм навчання та взаємонавчання при підготовці майбутніх учителів іноземних мов (Я.В. Гольдштейн, Т.Б. Тихонова, Т.С. Яценко та ін.).

Багато авторів вивчали інтерактивні аспекти навчання мовлення: так, О.С. Карпов, Г.В. Лагвешкіна та О.В. Пінська вивчали професійно спрямоване мовлення; Т.В. Глазунова та Г.Ф. Демиденко вивчали особливості інтерактивного навчання на початкових етапах навчання у ВНЗ; Х.Р. Армініян, Є.Є. Бабушис, О.В. Горбунов, М.Н. Захаренкова, Є.П. Калініна, К.П. Яценко вивчали навчання конкретних видів усної та письмової діяльності із застосуванням інтерактивних методів: складання повідомлень, написання есе, навчання певних умінь мовлення вивчали наступні вчені: В.В. Мишечкіна – конспектування, О.О. Сальникова – рецензування, Л.І. Назіна – корекції помилок та їх попередження, С.П. Тищенко – самоконтроль; Я.М. Колкер – послідовність навчання письмового висловлення думок. У зарубіжній методиці досліджувалися питання організації роботи з текстом на різних етапах його написання (С.А. Boardman, J. Frydenberg, D. Hall, A. Hogue, R. R. Jordan, A. Oshima, S.A. Pastva, J.M. Reid, A.M. Salak та ін.), методики корегування і редагування писемних висловлювань (D.R. Ferris, J. Lane, E. Lange, V.R. Ruggiero, A.C. Winkler та ін.), використання інтерактивних форм навчання писемного мовлення (W. Bishop, D. Byrne, D. George, T. Haring-Smith, A. Rothkegel, P. Ur та ін.). Проте при наявності великої кількості методичних досліджень відсутні спеціальні дослідження, присвячені методиці інтерактивного навчання майбутніх медиків. Так, відсутні систематизація інтерактивних форм навчання професійного медичного мовлення й чітко описані способи їх використання на різних етапах створення інформаційного повідомлення, невизначені критерії оцінювання, відсутня розробка методів навчання корегування повідомлень іноземною мовою, що негативно позначається на практиці навчання.

Виклад основного матеріалу

Розглянемо власне поняття інтерактивного навчання іноземної мови. Під інтерактивним навчанням ми розуміємо організацію спільної групової та самостійної навчальної діяльності студентів, спрямованої на розвиток умінь мовлення при виконанні різних соціальних ролей (автора, читача-редактора, студента, викладача, а в контексті викладання професійної іноземної мови медикам – колега-лікарів, лікаря та пацієнта, тощо) [8]. Таке навчання обумовлює, що студент у процесі самостійної підготовки до занять (опрацювання необхідного лексичного, граматичного мінімуму, робота з професійними текстами, аудіо- та відео-матеріалами, опрацювання англомовних Інтернет-ресурсів) навчається від викладача, інших студентів групи і розширює свій мовленнєвий досвід, читаючи, слухаючи, аналізуючи та корегуючи як власну, так і чужу інформацію.

Інакше кажучи, інтерактивність навчання полягає у тому, що студентам цікаво вивчати матеріал, що значно підвищує їх мотивацію. Цього легко досягнути при вивченні професійно спрямованих курсів, наприклад «англійська мова для медиків».

Нами був проведений аналіз наукових робіт, в яких досліджуються соціолінгвістичні аспекти письма та мовленнєвої діяльності (Л.С. Виготський, І.О. Зимня, Л.О. Кисільова, О.О. Леонтьєв, В.Л. Наєр, P.L. Carrell, J.A. DeVito), який дозволив нам побудувати модель інтерактивного навчання з урахуванням взаємозв'язку та взаємовпливу основних компонентів спілкування: автора повідомлення, тексту повідомлення та реципієнта і поєднання соціального та індивідуального в процесі спілкування [1, 4]. Індивідуальний характер мовленнєвої діяльності зумовлює таку організацію навчання, при якій у процес спілкування студента не втручаються ні викладач, ні інші студенти, а відповідальність за кінцевий результат несе той, хто говорить. Соціальна природа іншомовного спілкування знаходить свій відбиток у використанні колективного досвіду студентів групи під час обговорення повідомлень, у їх взаємоперевірці та взаємооцінюванні. Наслідком аналізу робіт своїх однокласників є розширення мовного досвіду студентів і розвиток умінь об'єктивно аналізувати та оцінювати як свій, так і чужий досвід.

Нами були розглянуті теоретичні та експериментальні дослідження (Г.С. Абрамова, Б.Г. Ананьев, О.М. Анісімова, М.В. Артюшина, П.П. Блонський, Л.С. Виготський, А.В. Захарова, І.С. Кон, Л.Д. Столяренко), згідно яких студенти-першокурсники абсолютно психофізіологічно готові до інтерактивного навчання іноземних мов. У цьому віці відбувається посилені розвиток таких інтелектуальних функцій, як пам'ять, увага та мислення, спостерігається прагнення до інтенсивного спілкування з ровесниками та до виконання завдань, що вимагають самостійності і передбачають відповідальність за прийняті рішення [1]. У процесі спілкування з оточуючими та самостійної діяльності зростає самокритичність і самооцінка.

Нами були проаналізовані наступні положення основ інтерактивного навчання іноземних мов [10, 11]:

Опанування студентами мовленнєвими вміннями відбувається підсвідомо шляхом інтенсивної мовленнєвої практики, а також шляхом усвідомлення правил і подальшої їх інтеріоризації у відповідних вправах. У процесі інтерактивного навчання іноземної мови навчальна інформація подається у вигляді правил, тексту-зразка, аудіо-запису чи відео-запису, який містить певні патерни. Подальша інтеріоризація реалізується у вправах на створення монологічних висловлювань, мікродіалогів та діалогів, написання тексту за певними правилами, у вправах на аналіз "позитивного" або "негативного" зразка за цими ж правилами, а також у роботі студентів з аналізу творчості інших. Під час створення, редагування та корекції повідомлень розвиваються уміння, які були сформовані у відповідних вправах.

Динаміка формування вмінь передбачає виконання завдань з опорами на початку навчання з поступовим переходом до завдань без опор. Як опори використовуються зразки монологічних висловлювань, діалогічні зразки, тексти-зразки, приклади для аналогічного виконання завдань, правила-підказки, що наводяться на початку вправ, роботи самих студентів як "негативні" і "позитивні" зразки мовного матеріалу для аналізу.

Поєднання аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи студентів з акцентом на індивідуальній роботі відповідає вимогам Болонського процесу та є провідним елементом інтерактивного навчання. При інтерактивному навчанні взаємоаналіз і взаємокорекція спочатку проводяться під час аудиторних занять з поступовим переходом до самостійної роботи студента вдома. Інтерактивне навчання створює умови для посилення індивідуалізації, оскільки студент сам обирає стратегії добору й організації матеріалу для створення повідомлень, редагування та корегування їх. Інтерактивне навчання передбачає інтегроване формування аналітичних і продуктивних умінь мовлення. Поліфункціональність є особливістю інтерактивних вправ. Розвиток продуктивних умінь мовлення спирається на навчання аналізу, редагування і корекції повідомлень, а подальше вдосконалення умінь редагування і корекції відбувається на базі накопиченого досвіду. Процес інтерактивного навчання мовлення супроводжується змінами у використанні форм контролю. Взаємоперевірка здійснюється студентами як на проміжних, так і на кінцевому етапах роботи з текстом, а контроль та оцінювання викладачем – тільки на кінцевому етапі. Відбувається також поступовий перехід від взаємоконтролю до самоконтролю і від контролюючих дій, що виконуються усією групою, до дій, які виконуються в мікрогрупах і парах, і нарешті індивідуально й самостійно. Отже, проаналізувавши загальні особливості інтерактивного навчання іноземних мов, нами були сформульовані наступні особливості інтерактивного навчання курсу «Медична англійська» :

1. Навчання будується на інтерактивних завданнях, які моделюють характер спілкування : участь двох та більше комунікантів з урахуванням предметної ситуації, наявність ознак взаєморозуміння. Викладач не може домінувати при інтерактивному навчанні, він може лише скеровувати процес.

2. Наявність інформаційної прогалини як характерної риси, що означає, що учасники спілкування володіють різним рівнем знань з теми, з якої вони спілкуються. Це є дуже добрим при підборі груп з різним рівнем знань студентів іноземної мови.

3. Завдання повинні бути логічно взаємопов'язані та взаємозалежні, коли неможливо виконати одне завдання, не виконавши попереднього. Тобто, якщо

студенти гне опрацювали тему «Анатомія та фізіологія дихальної системи», неможливо вивчати захворювання дихання.

4. Завдання допомагають узгоджувати навчальні та професійно спрямовані дії, встановлювати спілкування та взаєморозуміння між комунікантами.

Проаналізуємо, яким чином можливо застосовувати принципи інтерактивності при викладанні курсу «медична англійська».

1. Перш за все, це – робота студентів з автентичними матеріалами: медичними статтями, записами інтерв'ю, джерелами так званої «телемедицини». При можливості варто запрошувати носіїв мови, які можуть спілкуватися зі студентами з певних тем (що систематично відбувається під час організації міжнародних конференцій).

2. Студенти спілкуються, коли беруть участь в обговоренні чи дискусії з певних тем, можливо організовувати навіть окремі диспути з медичних та етичних тем.

3. Варто організовувати роботу студентів з відеофільмами на медичну тематику, причому акцентується не лише особливості мовлення акторів, але й стиль їх поведінки, тощо. Це сприяє професіоналізації майбутніх спеціалістів.

4. Варто застосовувати методи, які мають конкретну практичну мету: оголошення, реферат, відео-презентація, доповідь на конференції.

5. Тестовий контроль вмінь та знань студентів також повинен бути інтерактивним, тобто сприяти розвитку творчості студентів.

Нами був проведений аналіз показників успішності студентів 2 курсу, які вивчали теми «National Health Service in Great Britain and the USA» із застосуванням інтерактивних методів навчання та за традиційною системою «викладач – суб'єкт – студент – об'єкт навчання». Виявилось, що при вивченні тем за класичною системою, середній показник успішності студентів становив 3.7% в 2 групах загальною чисельністю 24 особи. При вивченні цих самих тем із застосуванням інтерактивного підходу, коли студенти додатково опрацьовували інформацію та організували міні- конференцію з теми, показник успішності становив 4.5% в 2 групах чисельністю 25 осіб. Отже, застосування інтерактивного навчання сприяє підвищенні мотиваційної сфери студента, що веде до зростання успішності.

Висновки Отже, інтерактивне навчання є новітнім багатообіцяючим методом, який ми вважаємо за доцільне використовувати при навчанні студентів іноземних мов. Власне принципи інтерактивного навчання вже давно використовуються викладачами при навчанні курсу «медична англійська», проте із приєднанням України до Болонської декларації інтерактивне навчання набуло офіційного статусу як організаційна форма навчання. Проведене нами дослідження показало, що застосування методів інтерактивного навчання призводить до підвищення мотивації студентів до навчання, та сприяє зростанню успішності студентів на 4%.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология // Под ред. В.Давыдова. – М.: Педагогика, 1991. – 480 с.
2. Зимняя И.А. Психологические аспекты обучению говорению на иностранном языке. – М.: Просвещение, –1991. – 201с.
3. Зимняя И.А. Педагогическая психология. М.: Учебник для ВУЗов.- изд. 2.–М.: Логос, 2001. – 486с.
4. Леонтьев А.А. Управление усвоением иностранного языка // Иностр. языки в школе. – 1975. – № 2. – С. 83 – 87.
5. Abbs B., Cook V., Underwood M. Authentic English for Reading 2. – Oxford: Oxford Univ. Press, 1987. – 71 p.
6. Carrol J.B. Testing communicative performance: an interim study. – 1980. – Oxford: Pergamon. – 187 p.
7. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 260 p. '
8. Communication strategies: psycholinguistic and sociolinguistic perspectives/ edited by G. Kasper and E. Kellerman. – London and New York, 1997. – 398 p.
9. Johnson, Keith and Keith Morrow. Communication in the classroom. Essex: Longman, 1991. – 11 Op.
10. Morrow K. Communicative Language Testing: Revolution or Evolution? // The Communicative Approach to Language Teaching / C.J. Brumfit and K. Johnson (eds.). – Oxford: Oxford University Press, 1979. – P. 143 – 157.
11. Wells L., Etal A. Learning Through Interaction : The Study of Language Development. – Cambridge: CUP, 1981. – 123.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Людмила Москаленко – старший викладач кафедри іноземних мов Національного медичного університету імені О.О. Богомольця.

Наукові інтереси: методика викладання викладання іноземних мов.